

Aanwijzing review (tweede beoordeling)

Categorie: opsporing, vervolging
Rechtskarakter: Aanwijzing i.d.z.v.
art. 130, lid 4 Wet RO

Afzender: College van procureurs-generaal

Adressaat: Hoofden van de parketten en Hoofdcommissarissen

Registratienummer: 2006A019

Datum vaststelling: 11-12-2006

Datum inwerkingtreding: 01-02-2007

Geldigheidsduur: 31-01-2011

Publicatie in Stcrt.: 27-12-2006, nr. 251

Vervallen: Aanwijzing tweede beoordeling ('second opinion') opsporingsonderzoek (2000A005)

Relevante richtlijnen voor strafvordering: –

Wetsbepalingen: –

Jurisprudentie: –

Bijlage(n): –

Achtergrond

De aanwijzing review vloeit voort uit het 'Programma Versterking Opsporing en Vervolging' dat voorziet in een structurele inbedding van review (tweede beoordeling) bij Openbaar Ministerie en politie. Doel is in uitzonderlijke gevallen waarin het onderzoek vastloopt of dreigt vast te lopen, dan wel de bewijspositie in hoge mate problematisch is (bijvoorbeeld een ingetrokken bekentenis in combinatie met weinig substantieel technisch bewijs), vast te stellen of alle mogelijke opsporingsrichtingen in voldoende mate zijn uitgezocht. Ook benadeelden (slachtoffers/nabestaanden) kunnen belang hebben bij een review als een onderzoek geen duidelijk resultaat heeft opgeleverd. Deze aanwijzing ziet toe op beide groepen aanvragers. Daarmee komt de aanwijzing tweede beoordeling ('second opinion') opsporingsonderzoek te vervallen.

Samenvatting

Wanneer het strafrechtelijk onderzoek naar zware misdrijven die grote maatschappelijke beroering teweeg brengen, geen duidelijk resultaat heeft opgeleverd, is het belangrijk om vast

te kunnen stellen of het onderzoek volgens de regelen van de kunst is uitgevoerd en er echt alles is uitgehaald. Dit is voor alle betrokkenen van belang en hoort bij een professionele benadering van opsporing en vervolging. In uitzonderlijke gevallen kan het daarbij noodzakelijk zijn om tot een review (tweede beoordeling) over te gaan. Zowel het Openbaar Ministerie als de politie als een benadeelde kan hierom verzoeken. Bij een review wordt een team samengesteld van deskundigen van Openbaar Ministerie en politie van buiten het korps en het parket die het opsporingsonderzoek in de zaak hebben verricht, waar nodig aangevuld met externe deskundigen. Dit team verricht een diepgaande, systematische herbeoordeling van alle onderzoeksinformatie en beslissingen die op basis daarvan zijn genomen. Deze aanwijzing bevat een algemeen kader voor de inzet en uitvoering van een review door Openbaar Ministerie en politie.

Landelijk kader inzet en uitvoering review

1. Inleiding en afbakening

Wanneer het strafrechtelijk onderzoek naar zware misdrijven die grote maatschappelijke beroering teweeg brengen, geen duidelijk resultaat heeft opgeleverd, kunnen benadeelden – terecht of onterecht – met twijfels zitten over de kwaliteit van het onderzoek. Openbaar Ministerie en politie zullen al eerder in het onderzoek voor de vraag komen te staan of alle onderzoeksrichtingen zijn uitgediept. Een review (tweede beoordeling) kan daar uitsluitsel over geven.

Een review is een diepgaande systematische herbeoordeling van alle onderzoeksinformatie en op grond daarvan genomen beslissingen in zowel opsporings- als vervolgingsfase door deskundigen van OM en politie van buiten het korps en het parket die het opsporingsonderzoek in de zaak hebben verricht, indien nodig aangevuld met externe deskundigen.

Een review is met andere woorden een *totale, integrale* herbeoordeling

door *externen* in gevallen waarin nog geen rechterlijke uitspraak ligt in de hoofdzaak.

Doel van een review in niet-opgeloste zaken is derhalve het vinden van nieuwe aanknopingspunten voor nader technisch en/of tactisch en/of informatief onderzoek. In zaken waarin een duidelijke verdachte voorhanden is, is het doel een grondige beoordeling of er voldoende bewijs aanwezig is. Bij twijfel wordt nagegaan of in voldoende mate andere onderzoeksrichtingen kunnen worden uitgesloten.

In een review staat de waarheidsvinding centraal en niet het functioneren van de bij de opsporing en vervolging betrokken individuen. Een review is evenmin bedoeld als een extra appel- instantie. Het systeem van strafvordering is een uitgekend systeem van 'checks and balances', waarbij de belangen van alle betrokkenen worden meegewogen. Het is de rechter die de vervolgingsbeslissingen van het Openbaar Ministerie (bijvoorbeeld de beslissing om te zaak te seponeren, de tenlastelegging en de strafeis) toetst. Indien een tweede beoordeling omissies in het onderzoek blootlegt, dienen deze waar mogelijk te worden hersteld. De beoordeling kan ook uitwijzen, dat het opsporingsonderzoek adequaat is uitgevoerd. Dan kan met des te meer overtuiging duidelijk worden gemaakt dat, ondanks het teleurstellende resultaat, er volgens de regelen der kunst is gehandeld: er zat helaas niet meer in.

Indien tot een review is besloten, wordt binnen politie en OM gewerkt conform een verplicht protocol.

2. Criteria

Een review is een zwaar instrument, waarbij een onderzoeksteam wordt vrijgemaakt om een veelal omvangrijk onderzoek opnieuw te bekijken. Daarom is toespitsing gewenst van de gevallen die voor een review in aanmerking komen.

Er moet sprake zijn van:

– Kapitale delicten als een opzettelijk levensdelict, een zeer ernstig zedende-

lict, brandstichting met ernstige gevolgen, gijzeling, ontvoering en andere misdrijven tegen de lichamelijke integriteit;

– of ernstige slachtofferloze delicten
Voorts moet er bij genoemde delicten sprake zijn van:

– een strafbedreiging van 12 jaar
gevangenisstraf of meer én

– veel maatschappelijke beroering en een groot afbreukrisico.

Het verzoek tot het verrichten van een review kan slechts worden ingediend door:

a) slachtoffers of nabestaanden bij kapitale delicten, indien een onderzoek is vastgelopen en geen verdachte heeft opgeleverd.

Het verzoek tot een tweede beoordeling kan derhalve niet worden gehonoreerd indien dit een lopend opsporingsonderzoek doorkruist, of als het verzoek tot een tweede beoordeling in het bijzonder of mede betrekking heeft op een opsporingsonderzoek dat heeft geleid tot strafvorderlijke beslissingen waartegen rechtsmiddelen openstaan of open hebben gestaan.

b) de hoofdofficier bij kapitale delicten en slachtofferloze delicten, indien een onderzoek vastloopt of dreigt vast te lopen, dan wel de bewijspositie in hoge mate problematisch is (bijvoorbeeld bij een ingetrokken bekentenis in combinatie met mager technisch bewijs).

Bij deze verzoeken staat het maatschappelijk belang van eenduidige vaststelling van het onderzoeksresultaat voorop.

3. Besluitvorming

Met het oog op een zorgvuldige inzet van de beschikbare capaciteit wordt de inzet van review landelijk bewaakt en begrensd. Daarbij wordt ook getoetst dat er geen uitzichtloze onderzoeken worden doorgezet, kansloze zaken aanhangig gemaakt en beginselen als rechtvaardigheid, rechtsgelijkheid en opportuniteit in de knel komen.

Een verzoek om een review wordt gericht aan de hoofdofficier van justitie die verantwoordelijk is voor het opsporingsonderzoek. De hoofdofficier legt na overleg met zijn korpschef

het verzoek met advies voor aan het College van procureurs-generaal. Het besluit van het College wordt door de hoofdofficier meegedeeld aan de aanvrager.

Indien het College van procureurs-generaal besluit tot een review, geeft het een daartoe strekkende opdracht aan een reviewteam. Dit team werkt in opdracht van en onder directe verantwoordelijkheid van het Openbaar Ministerie. De aangewezen parketten/korpsen hebben een leveringsplicht.

De uitkomsten van de review worden schriftelijk verstrekt aan het College van procureurs-generaal, dat daarop de desbetreffende hoofdofficier verzoekt na overleg met de korpschef hieraan conclusies te verbinden. Dit kan leiden tot nader onderzoek. De hoofdofficier licht de aanvrager in over de uitkomst van de reviewprocedure. Het reviewrapport wordt, samen met de conclusies van de hoofdofficier, aan het onderzoeksdossier toegevoegd.

De officier van Justitie bepaalt of en welke delen van het reviewrapport aan de processtukken worden toegevoegd.

4. Het reviewteam

Aan de samenstelling en de positie van leden van het reviewteam worden de volgende eisen gesteld.

Het reviewteam staat onder leiding van een officier van justitie of een advocaat-generaal met grote ervaring in het leiden van complexe opsporingsonderzoeken, ondersteund door een ervaren teamleider van de politie. Om kritische discussie over de bevindingen te bevorderen wordt de teamleiding versterkt met nog één lid van het Openbaar Ministerie en één van de politie. Afhankelijk van de aard van het onderzoek kunnen bovendien één of meer externe referenten worden toegevoegd. Zij worden daarbij ondersteund door een team van recherchemedewerkers, analist(en) en een parket-secretaris.

Met het oog op het risico van tunnelvisie, Er dient voldoende afstand te zijn tussen degenen die aangezocht worden voor de review en degenen die de zaak aanvankelijk hebben behandeld. Dat betekent dat leden van het reviewteam niet al op enigerlei wijze hebben geparticipeerd in het onderzoek. Om discussie over mogelijke belangenverstrengeling te voor-

komen, worden de leden van het reviewteam aangezocht van buiten het arrondissement respectievelijk de politieregio waar het onderzoek naar het strafbare feit loopt.

De specifieke samenstelling van het reviewteam zal van geval tot geval bekeken moeten worden. De teamleiding is afkomstig uit de landelijke pool van tegensprekers binnen het OM en de politie.

Aan de samenstelling en werkwijze van het team zijn nadere regels gesteld in het protocol review.

5. Nieuw onderzoek

Indien het reviewrapport nieuwe aanknopingspunten biedt voor onderzoek, wordt dit in beginsel ter hand genomen door het korps en het parket waar het onderzoek in eerste aanleg is uitgevoerd. Om het risico van tunnelvisie uit te sluiten, wordt dit vervolgonderzoek aan andere medewerkers toegewezen. Samenwerking tussen korpsen alsook tussen parketten dient te voorzien in situaties waarin schaalproblemen in de weg staan in het formeren van een nieuw onderzoeksteam.

Overgangsrecht

De beleidsregels in deze aanwijzing hebben gelding vanaf de datum van inwerkingtreding.

Protocol review (tweede beoordeling)

Onderstaand kader reikt de minimale vereisten en vaste ijkpunten aan voor de inzet van review door politie en Openbaar Ministerie.

1. Omschrijving en inzetcriteria

Een review is een diepgaande systematische herbeoordeling van alle onderzoeksinformatie en op grond daarvan genomen beslissingen in zowel opsporing- en vervolgingsfase door deskundigen van OM en politie van buiten het korps en het parket die het opsporingsonderzoek in de zaak hebben verricht, indien nodig aangevuld met externe deskundigen.

Doel van een review in niet-opgeloste zaken is derhalve het vinden van nieuwe aanknopingspunten voor nader technisch en/of tactisch en/of informatief onderzoek. In zaken waar een duidelijke verdachte voorhanden is, is het doel een grondige beoorde-

ling of er voldoende bewijs aanwezig is. Bij twijfel wordt nagegaan of in voldoende mate andere onderzoeksrichtingen kunnen worden uitgesloten.

Een review is met andere woorden een *totale, integrale* herbeoordeling door *externen* in gevallen waarin nog geen rechterlijke uitspraak ligt in de hoofdzaak. Om verwarring bij het publiek te voorkomen, worden andere vormen van tussentijdse beoordeling niet met review aangeduid.¹

Het College van procureurs-generaal kan tot een review besluiten bij:

- kapitale delicten als een opzettelijk levensdelict, een zeer ernstig zedendelict, brandstichting met ernstige gevolgen, gijzeling, ontvoering en andere misdrijven tegen de lichamelijke integriteit;
- of ernstige slachtofferloze delicten. Indien er bij genoemde delicten sprake is van:
 - een strafbedreiging van 12 jaar gevangenisstraf of meer én
 - veel maatschappelijke beroering en een groot afbreukrisico.

Op verzoek van:

- slachtoffers of nabestaanden bij kapitale delicten, indien een onderzoek is vastgelopen en geen verdachte heeft opgeleverd.
- de hoofdofficier bij kapitale delicten en slachtofferloze delicten, indien een onderzoek vastloopt of dreigt vast te lopen, dan wel de bewijspositie in hoge mate problematisch is (bijvoorbeeld bij een ingetrokken bekentenis in combinatie met mager technisch bewijs).

Aan de hand van een gemotiveerd advies van de hoofdofficier van justitie die verantwoordelijk is voor het opsporingsonderzoek na overleg met diens korpschef.

2. Projectplan review

Indien het College van procureurs-generaal besluit tot een review, dan dient allereerst de teamleiding te worden samengesteld. Daartoe voeren de procureur-generaal portefeuillehouder recherche en de voorzitter van de Board Opsporing overleg. De procureur-generaal portefeuillehouder recherche wijst een officier van Justitie of een advocaat-generaal aan uit de landelijke pool van tegensprekers als eindverantwoordelijke voor de review alsook een tweede rechter-

lijk ambtenaar als lid van de teamleiding. De voorzitter van de Board opsporing wijst uit de landelijke pool tegensprekers een projectleider aan voor het onderzoek, alsmede een tweede politiefunctionaris als lid van de teamleiding.

De aangewezen projectleider oriënteert zich op het onderzoeksmateriaal en stelt op basis hiervan een projectplan op. In het projectplan wordt ingegaan op de omvang en samenstelling van het reviewteam, alsmede de planning van de werkzaamheden. Er wordt een begroting opgesteld voor de niet-personeel gerelateerde uitgaven. Het projectplan wordt uiterlijk twee weken na de opdrachtverstrekking ter instemming aan de PG portefeuillehouder recherche voorgelegd. Deze fiatteert na overleg met de voorzitter van de Board Opsporing de inzet van de middelen, waarna de overige teamleden worden aangetrokken. Na vaststelling van het projectplan geldt er een leveringsplicht voor de aangewezen parketten/korpsen. Het KLPD heeft daarin een organiserende rol, vergelijkbaar met de inzet van het Rampen Identificatie Team (RIT).

3. Samenstelling reviewteam

Een reviewteam kan worden aangevuld met tactische, technische en informatieve recherchemedewerkers, analist(en), alsook met een parketsecretaris. Geen van de teamleden mag eerder bij het opsporingsonderzoek betrokken zijn geweest om tunnelvisie te vermijden. Bovendien is niemand afkomstig uit het korps of parket waar het opsporingsonderzoek is verricht. Dit om iedere schijn van belangenverstrengeling tegen te gaan, maar ook om ongewenste druk gedurende het onderzoek te vermijden.

Wel zal iemand van het korps worden aangewezen als contactpersoon voor facilitaire ondersteuning als liaison t.b.v. het team.

Bij de samenstelling van een reviewteam zal steeds worden overwogen of het wenselijk is een externe referent aan de teamleiding toe te voegen. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de bijzondere omstandigheden van de zaak. Indien verwacht mag worden dat een bijzondere (bijv. forensische, gedragskundige, enz.) expertise gewenst is, wordt een referent met expertise op dat vlak bena-

derd. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de landelijke deskundigheidsmakelaar.

Ook wordt per onderzoek beoordeeld of inschakeling van een externe referent met algemene kennis van de strafrechtspraktijk verstandig is voor het gezag van de tweede beoordeling. De externe referenten worden aangezocht door tussenkomst van het College.

Het staat het aldus geformeerde reviewteam uiteraard vrij om externe deskundigen ook gedurende het onderzoek in te schakelen.

4. Logistieke ondersteuning

Een tweede beoordeling moet geen vertraging oplopen als gevolg van (discussie over) logistieke knelpunten. Daarom wordt als werklocatie voor het reviewteam in beginsel de standplaats van het aangewezen leidingkoppel OM/politie aangewezen. Bijkomend voordeel is dat aldus ook kan worden voldaan aan de eis van een veilige omgeving. Aan het beoordelingssteam wordt een standaarduitrusting ter beschikking gesteld. Personeelgerelateerde lasten worden gedragen door de aanleverende korpsen en parketten. Het team beschikt over een budget voor lopende uitgaven.

5. Werkwijze

Een reviewteam maakt gebruik van een *stappenplan* om het proces van review te doorlopen. Dit stappenplan geeft geen volledig beeld van alle bestaande activiteiten binnen een rechercheproces maar is een hulpmiddel om systematisch een dossier opnieuw te beschouwen. In het stappenplan worden chronologisch alle stappen beschreven die feitelijk nodig zijn om het proces van een tweede beoordeling op een kwalitatieve wijze te doorlopen.²

Dat leidt tot de volgende werkwijze:

- Uit het stappenplan worden alle stappen achtereenvolgens doorgenomen.
- Pas wanneer ieder lid van de teamleiding het erover eens is (consensus) dat alle mogelijk te verrichten werkzaamheden zijn uitgevoerd en de stap daadwerkelijk is afgerond, wordt overgegaan naar de volgende stap in het stappenplan.

- Niet elke opgenomen activiteit binnen een beschreven stap hoeft in zijn geheel te worden uitgevoerd als blijkt dat het voor dat onderzoek niet noodzakelijk is.
- Als blijkt dat een stap binnen het onderzoek niet uitgevoerd hoeft te worden, dan wordt ook dit besluit door de voltallige teamleiding genomen.
- In het afsprakenjournaal wordt vastgelegd:
 - Het besluit dat een stap is afgerond.
 - Het besluit dat activiteiten uit een stap worden overgeslagen en de argumenten daarvoor.
 - Het besluit dat een stap wordt overgeslagen en de argumenten daarvoor.
- De uitkomsten van de review worden schriftelijk verstrekt aan het College van procureurs-generaal, dat daarop de desbetreffende hoofdofficier verzoekt na overleg met de korpschef hieraan conclusies te verbinden. De hoofdofficier licht de aanvrager in over de uitkomst van de reviewprocedure. Het reviewrapport wordt, samen met de conclusies van de hoofdofficier, aan het onderzoeksdossier toegevoegd. De officier van justitie bepaalt of en welke delen van het rapport worden toegevoegd aan de processtukken.
- Het onderzoeksmateriaal van de review wordt bewaard bij het korps dat het oorspronkelijke onderzoek heeft uitgevoerd.

6. Mediabeleid

Ten aanzien van de contacten met de pers gelden de volgende afspraken:

- Het reviewteam onderhoudt géén contacten met de media.
- Gedurende het onderzoek verlopen contacten via de persvoorlichting van het parket-generaal.
- Met het opleveren van het reviewrapport en nadat het College van procureurs-generaal kennis heeft kunnen nemen van de conclusies van de hoofdofficier gaat de persvoorlichting weer terug naar het desbetreffende parket en korps. De hoofdofficier bepaalt na overleg met de korpschef (mede gelet op het onderzoek wel of geen nieuwe aanknopingspunten heeft opgeleverd) hoe over de uitkomsten van de reviewprocedure wordt bericht.

7. Competenties leden reviewteam

- De teamleiding wordt aangewezen uit de landelijke pool van tegensprekers.
- Een algemeen externe referent dient zich op zijn of haar vakgebied te hebben onderscheiden, dit ter beoordeling aan het college van PG's. Indien een bijzonder specialisme is vereist, wordt in eerste aanleg een beroep gedaan op de landelijke-deskundigenmakelaar.
- De overige leden van het reviewteam (parketsecretaris, analisten, rechercheurs) dienen te voldoen aan de reguliere eisen ten aanzien van hun functie. Zij dienen bovendien in staat en bereid te zijn om voor een langere periode nauwgezet een (verregaand) verricht onderzoek systematisch na te lopen.

¹ Gedacht wordt o.a. aan thema, voortgang en 28-dagetoets.

² Dit stappenplan is ontwikkeld door het landelijk team kindermoorden en gebaseerd op ervaring met meer dan 10 Cold Case onderzoeken. Inmiddels is ook ervaring opgedaan met vormen van review in het verlengde van het reguliere opsporingsonderzoek. Het stappenplan zal verder worden ontwikkeld en gevalideerd als een algemeen ABRIO- kwaliteitsdocument voor het uitvoeren van reviews. Het zal regelmatig worden bijgewerkt aan de hand van nieuwe ervaringen en is beschikbaar op het politiekennisnet.